

Raport polityczny Nr. 9.

za czas od dn. 15 do 22 stycznia.

Sytuacja wewnętrzna kraju.

Stan wewnętrzny kraju wchodzi w okres przewlekłego kryzysu. Dezorganizacja i dezorientacja żywiołów społecznych ciężących ku Polsce wzrasta coraz bardziej, chociaż ze strony władz krajowych widoczne są tendencje w kierunku wprowadzenia życia społecznego kraju na tory normalniejsze. Natomiast ze strony żywiołów wrogich zarysowuje się blok silnie skoncentrowany i coraz bardziej świadomy swych celów i metod walki. Życie ekonomiczne cechuje coraz większy i gwałtowniejszy rozstrój, aczkolwiek ze strony administracji krajowej czynione są zdecydowane wysiłki w kierunku podniesienia i uregulowania stanu gospodarczego kraju, ze względu jednak na wielki brak środków technicznych oraz niski stanunkowo poziom wykształcenia fachowego i uświadomienia personelu urzędniczego, wysiłki te nie dają dostatecznych rezultatów. Stan napięcia wywołany walką z Litwą Kowieńską ustał z chwilą zawarcia zawieszenia broni na froncie litewskim. Walka przedwyborcza do Sejmu, prowadzona ze strony żywiołów polskich małymi stosunkowo środkami technicznymi i finansowymi oraz nie dość energicznie i jednolicie nie zdołała poruszyć szerszych warstw ludności, dla których codzienne troski ekonomiczne nadal stoją na pierwszym planie.

Na tle zdarzeń politycznych ubiegłego tygodnia na czoło wysuwają się dwa fakty: 1/ powołanie do życia T.K.R. w nowym, wyłącznie fachowym składzie, oraz 2/ przedłużenie terminu wyborów do Sejmu o dni 14.

Pierwszy z wymienionych faktów znamionuje tendencje rządu do silniejszego i bardziej jednolitego ujęcia całokształtu życia społecznego kraju w swe ręce. Brak określonej platformy politycznej nowej T.K.R. zmniejsza tarcia pomiędzy władzą krajową a niektórymi polskimi ugrupowaniami społecznymi, stojącymi na innej platformie politycznej, przez co ułatwie takowej wykonanie swego zadania t.j. doprowadzenia społeczeństwa do czasu zwołania obranego Sejmu. Z drugiej strony, wraz z upadkiem T.K.R. w składzie uprzednim federalizm w społeczeństwie polskim na terenie Litwy środkowej traci poparcie i autorytet kierunku panującego w polityce. Przypuszczać należy, iż skutek powyższej zmiany wpłynie bardzo znacznie na rezultat wyborów, szczególnie w miastach.

Co do ugrupowań niepolskich zmiana składu T.K.R. nie będzie miała poważniejszego znaczenia w sensie stosunku tych ostatnich do rządu, gdyż na ogół wszystkie prawie ugrupowania niepolskie uprzednio zajęły względem T.K.R. stanowisko negatywne.

Odroczenie terminu wyborów wiąże się ze zmianą gabinetową. Spowodowane zostało prawdopodobnie koniecznością usunięcia wielu braków, szczególnie w zakresie życia gospodarczego, jeszcze przed terminem wyborów oraz techniczną niemożnością przeprowadzenia wyborów w uprzednio oznaczonym terminie. Odroczenie to ma niewątpliwie również swoje złe strony, gdyż pozwoli żywiołom wrogim polskości na większe jeszcze skonsolidowanie, szczególnie jeśli zarządzenia władz nie potrafią skutecznie przeciwdziałać dotychczasowym brakom społecznym.

Zmiana składu personalnego i reorganizacja T.K.R.

Na mocy dekretu Nacz. Wodza W.L. Sr. gen. Zeligowskiego na miejsce ustępującego składu T.K.R. została powołana nowa T.K.R. w składzie następującym:

- Depart. Sprawiedliwości - p. Achmatowicz.
- " Spraw Wewnętrznych - p. A. Piwocki
- " Rolnictwa i Lasów - p. S. Ludkiewicz
- " Skarbu - p. J. Malecki

p.o. Dyrek. Dep. Przemysłu i Handlu	- p. T. Szopa
Dep. Aproprowiacji	- p. A. Babiański
" Pracy, Robót Publ. i komunikacji	- v a c a t
" Oświaty	- V a c a t

Pełniącym obowiązki przewodniczącego T.K.R. został wyznaczony gen. S. Mokrzycki.

Departament Spraw Zagranicznych został rozwiązany, przyczem sprawy takowego zostały przejęte przez Kancelarię Osobistą Nacz. D-cy Wśl. S. D.O.K. został zamieniony przez Dowództwo Okręgu Wojskowego. Również zlikwidowany został Departament Pracy i Opieki Społecznej. Funkcje jego zostały rozdzielone pomiędzy departamenty Pracy i Robót Publicznych oraz Spraw Wewnętrznych.

Sprawa aproprowiacji.

W związku z krytyczną sytuacją aproprowiacyjną miasta w okresie tak ważnym jak przed wyborami do Sejmu ze strony władz miejscowych rozpoczęta została energiczna akcja, mająca na celu zmniejszenie kryzysu żywnościowego. Dn. 16/I wspólna delegacja przedstawicieli od Magistratu i Centr. Komitetu Wyborczego udała się do gen. Zeligowskiego i Przedstawiciela Rządu Polskiego p. Raczkiewicza w celu zreferowania stawki aproprowiacji miasta. Jako środki zaradcze ze strony Magistratu są proponowane punkty następujące:

- 1/ Przeprowadzenie rejestracji składów produktów pod groźbą kary administracyjnej.
- 2/ Zakaz rekwizycji na terenie miasta.
- 3/ Zabronienie wyrobu spirytusu, rozpowszechnianego w ostatnich czasach.
- 4/ Delegowanie agentów Urzędu Gospodarczego do Wielkopolski w celu zakupów oraz poczynienia ułatwień transportowych dla przywożonej z Polski do Wilna żywności.

Ze strony władz i instytucji państwowych polskich poczynione zostały kroki w kierunku pomocy aproprowiacyjnej dla ludności Litwy Środkowej. Do takich należą: a/ zniesienie kordonu granicznego pomiędzy Polską a Litwą Środkową, przez co usunięta będą formalności przy transportowaniu żywności przez granicę pomiędzy Polską a Litwą Środkową; b/ skoncentrowanie całej akcji pomocy aproprowiacyjnej Polski dla Litwy Środkowej w rękach przedstawiciela pełnomocnego T.K.R. w Warszawie.

Prócz powyższych zarządzeń pomoc bezpośrednią ze strony Polski wyraziła się w wystaniu przez Pużapp dla Magistratu Wileńskiego 200 metr. centnarów kaszy jaglanej, 50 metr. cent. maki pszennej oraz 200 cent. żyta.

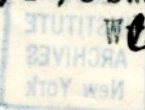
Ministerstwo Spraw Rolnych ze swej strony zobowiązało się dostarczyć określoną ilość ziarna dla zasiewów wiosennych.

Rząd Polski wyasygnował znaczne kredyty dla instytucji społecznych i miejskich Wilna na zakup żywności. Magistratowi wileńskiemu została udzielona pożyczka w wysokości 5 milionów mk. polskich oraz stowarzyszeniom spółdzielczym: a/ Związek kooperatyw Białoruskich, b/ Centrala Stowarzyszeń Rolniczo-handlowych, c/ Związek kooperatyw m. Wilna, kredyt w wysokości trzech milionów mk. polskich.

Przy uszczupać należy, że energicznie przeprowadzona przez władze akcja żywnościowa da się w krótkim czasie odczuć na rynku, co wpłynie dodatnio na nastrój miejscowej ludności.

Wybory do Sejmu. Akcja wyborcza uległa nowej zwłoce. Przedłużenie czynności wyborczych o dni 14 dekretem Nacz. D-cy wojsk Litwy Sr. z dn. 18 stycznia oraz niewyraźne oświadczenie delegata Polski p. Askenazego wobec Ligi Narodów w sprawie plebiscytu i Sejmu na terenie Litwy Środkowej sprawiło, iż akcja wyborcza znacznie osłabła. Jako ilustracja do powyższego twierdzenia może służyć fakt, że w dniach 16, 17 i 18 stycznia do biur wyborczych zgłaszało się dla sprawdzenia dziennie od 200 do 300 osób, gdy tymczasem po terminie powyższym ilość zgłaszających się spadła do 3, 4 /obwody II, XVIII, XLIV, I, III, IV, V, VIII, XIX /.

Wiąkanie ludności na listy wyborcze odbywało się bardzo nie-

dbale. Całe ulice, szczególnie na przedmieściach były przez spisywaczy opuszczone np. ulice Bazyljanka i Skopówka. Charakterystyczny jest szczegół, iż w dzielnicach zamieszkałych przez ludność żydowską spisy były dokonane z większą ścisłością niż w innych.

Stronnictwa stojące na platformie przyłączenia do Polski ziemi Wileńskiej mają zamiar wygłosić trzy listy.

1/ lista t.zw. "Bezpartyjnych" z głównymi kandydatami Alfonsem Parczewskim, Teofilem Szopą, Ruszozycem, Kerłsnowskim i innymi.

2/ lista Centralnego Narodowego Komitetu Wyborczego /bloku większości stronnictw narodowych z ks. Olszańskim, Zwierzyńskim, Leonem Perkowskim i inn.

3/ lista, którą organizuje p. Studnicki, wykreślony z liczby członków "Organizacji Bezpartyjnych".

Według posiadanych wiadomości, listy robotnicza klasowych związków zawodowych oraz P.P.S.L. i B. są już ukończone.

Stronnictwa polityczne.

a/ polskie.

Wśród stronnictw polskich w tygodniu bieżącym przedmiotem największego zainteresowania były zmiany w łonie P.K.R.. Wyjście z T.K.R. wybitnych liderów stronnictw stojących na gruncie federacji osłabi niewątpliwie wpływy tych stronnictw na zewnątrz, natomiast wzmożi pracę wewnątrz stronnictw. Dyskusja prowadzona na łamach prasy o rozmaitych sposobach pojmowania federacji świadczy o braku wyraźnych wytycznych na czas najbliższy wśród stronników federacji.

Włonie organizacji "Bezpartyjnych" pewne zamieszanie wywołało wystąpienie p. Studnickiego, wywołane rozbieżnością poglądów na stosunek do Polski.

b/ niepolskie.

Należy podkreślić powstanie nowego stronnictwa białoruskiego pod nazwą "Republika białorusko-demokratyczna partja Białorusi". Taktyczną wytyczną powyższego ugrupowania jest oparcie się o Polskę i przeciwdziałanie wpływom wschodnim. Stosunek Szwaj do Litwy Środkowej uzależnia stronnictwo od zasadniczego uznania większości białoruskiej przez T.K.R.

Stosunki wśród kolejarzy.

Wśród kolejarzy w dalszym ciągu widoczne niezadowolenie. Skargi na działalność Komisji Kwalifikacyjnej, wyznaczonej przez Administrację kolejową bez udziału przedstawicieli od pracowników. Działalność komisji nosi cechy protekcyjne. Osoby cieszące się poparciem administracji, jak naprz. znany w sferach kolejarzy, ajle komunista Pietrow otrzymują odpowiedzialne posady. Bardzo ujemnie na kolejarzy wpływa fakt, iż władze litewskie wypłacają zaległe pobory z czasów okupacji litewskiej, gdy tymczasem bardzo wiele pracowników kolejowych nie otrzymało jeszcze zaległych poborów z czasów przed najazdem bolszewików od władz miejscowych.

Kolejarze narzekają, że administracja nie chce się liczyć zupełnie ze związkami. Pozostałych w czasach bolszewickich w Wilnie kolejarzy przyjmują nie zaliczając im zupełnie wysługi oraz pozbawiają poborów na rodziny.

Nagół około 25% kolejarzy, jest bezrobotnych. Część z nich wyjechała do Polski, część zaś pozostaje na miejscu w Wilnie i trzodzi się przeważnie paskiem. Ze strony miejscowego związku kolejarzy czynione są kroki w celu zaradzenia podobnym stanowi rzeczy. Dnia 11 grudnia ub.r. złożony został przez związek memoriał na ręce administracji Kolejowej, który dotychczas pozostał bez odpowiedzi. Związek chce wysłać do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej delegację z przedstawieniem stanu kolejarzy wężła wileńskiego oraz z żądaniem przykbania przez Sejm specjalnej Komisji do Wilna w celu bezpośredniego stwierdzenia stanu rzeczy.

Sytuacja na prowincji.

Dzięki zachowaniu się w jsk własnych i brakom miejscowej administracji cywilnej sytuacja na prowincji przedstawia się niepomyślnie.

Według raportów T-wa "Straż Kresowa" w pow. Trocin oraz przyległym pasie neutralnym prowadzona jest intensywna agitacja za przyłączeniem do Litwy Kowieńskiej. Nieznane osoby jeżdżą po gminach i zbierają u ludności podpisy za przyłączeniem do Litwy Kowieńskiej, rozrzucając jednocześnie odezwy agitacyjne w językach polskim i litewskim. Również w pow. Wileńskim w gminach Bystrzyckiej, Worniańskiej i części Solecznińskiej prowadzona jest agitacja za przyłączeniem do Litwy ze strony miejscowego duchowieństwa. W pow. Wileńskim w gminach Szumskiej i części Solecznińskiej oraz w gm. Worniańskiej daje się zauważyć dość silna działalność w kierunku uświadomienia narodowego ze strony "Sojusza Białoruskiego Naroda". Ludność pow. Wileńskiego narzeka na personel policyjny, szczególnie niższy składający się z elementów niepewnych, które dokonywują, korzystając ze stanowiska bezkarnych rabunków i grabieży.

Szkolnictwo stoi na bardzo niskim poziomie. Brak wykształconych nauczycieli ludowych /wszystkiego około 4% nauczycieli posiada wykształcenie 6-cio-klasowe/.

W pasie neutralnym w gm. Szyrwinty ludność skraży się na rabunki, dokonywane przez żołnierzy litewskich.

Stan wojska.

Stan moralny wojska własnego naogół w niczym się nie zmienił. Ze strony oficerów nieumiejętność utrzymania dyscypliny wśród żołnierzy, brak zainteresowania do służby i podwładnych. Rozwinięte karcciarstwo i alkoholizm. Oficerowie przegrywają znaczne sumy pieniędzy w klubach "szlachecki, W. Pohulanka 3/ zachowują się na balach i zebraniach towarzyskich często niestosownie. Wśród oficerów z wyższym wykształceniem tendencje do zdembilizowania się. Z początków kursa dla oficerów maturzystów zganiaskowały w sobie około 100 oficerów, pragnących się kształcić dalej.

Wśród żołnierzy ciemnota i niechlujstwo. Brak uświadomienia narodowego. Brak wychowania wojskowego powoduje iż dyscyplina naogół bardzo szwankuje, szczególnie w oddziałach tyłowych. W oddziałach będących na froncie brak regularnego dozoru powoduje, iż żołnierze muszą się uciekać do rekwizycji, co wzdrażnia ludność.

—/— M. K. Ściałkowski
Mjr. i Szef Oddziału II

Za zgodność:

[Handwritten signature]

NAJELNIE BOWÓSTWO WOJK FOLSTICH

ADJUTANT URAY GENERALIX

WARSAWA

L. Dz. 65465 dnia 1/1 1921r.

Wydział

